

**WYŻSZA SZKOŁA
INFORMATYKI I ZARZĄDZANIA**
z siedzibą w Rzeszowie

PERSPEKTYWY ROZWOJU POLSKIEJ WSI W KONTEKŚCIE ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Sesja I – Zintegrowany system wsparcia rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich

Cele i program konferencji

Cel   **Dyskusja nad podstawowymi problemami publicznego wsparcia rolnictwa i obszarów wiejskich, dyskusja nad propozycjami zmian systemu publicznego wsparcia dla tych obszarów**

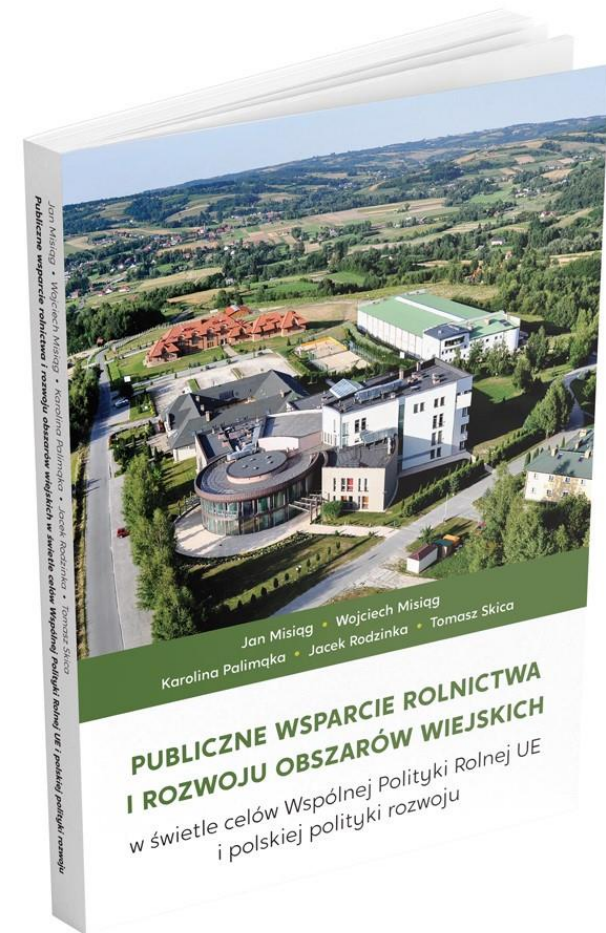
Program   **Sesja I – Zintegrowany system wsparcia rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich**
Sesja II – System produkcji żywności do kapitalnego remontu
Briefing prasowy
Sesja III – Pytania do autorów, komentarze, dyskusja

Historia badań

- 2020 – wewnętrzny raport „Mechanizmy wsparcia rozwoju obszarów wiejskich oraz rolnictwa ekologicznego w Polsce”
- 2021 – pierwszy raport z badań „Publiczne wsparcie rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich”
- 2022 – prezentacja wyników badań na konferencji SGGW
  - artykuły naukowe
- 2023 – drugi raport „Zintegrowany system wsparcia rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich”
  - konferencja ogólnopolska

Publiczne wsparcie rolnictwa i obszarów wiejskich – dziś

- Roczne wydatki publiczne na wsparcie rolnictwa i obszarów wiejskich przekraczają **50 mld zł** rocznie
- Największe kwoty przeznaczane są na:
  - dopłaty bezpośrednie
  - dotacje do ubezpieczeń społecznych rolników
- Znacząca część dopłat bezpośrednich trafia do gospodarstw rolnych niewykazujących produkcji towarowej
- W minimalnym stopniu wykorzystywane są unijne środki na doradztwo, szkolenia i rozwój organizacji rolników
- Duże rozproszenie tematyczne zadań finansowanych w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich sprawia, że nadal nierozwiązane są najważniejsze problemy infrastruktury i potencjału rozwojowego obszarów wiejskich
- Koszty funkcjonowania szeroko rozumianej administracji rolnej wynoszą rocznie ok. **3,6 mld zł**
- **W systemie wsparcia rolnictwa i obszarów wiejskich widoczne są największe słabości polskiej polityki rozwoju:**
  - **iluzoryczność zarządzania strategicznego**
  - **brak koordynacji międzyresortowej ⇒ rolnictwo – wieś – środowisko**
  - **przerost administracji**
  - **zastępowanie działań proefektywnościowych bezpośrednimi transferami świadczeń**

Punkt wyjścia – rolnictwo i obszary wiejskie

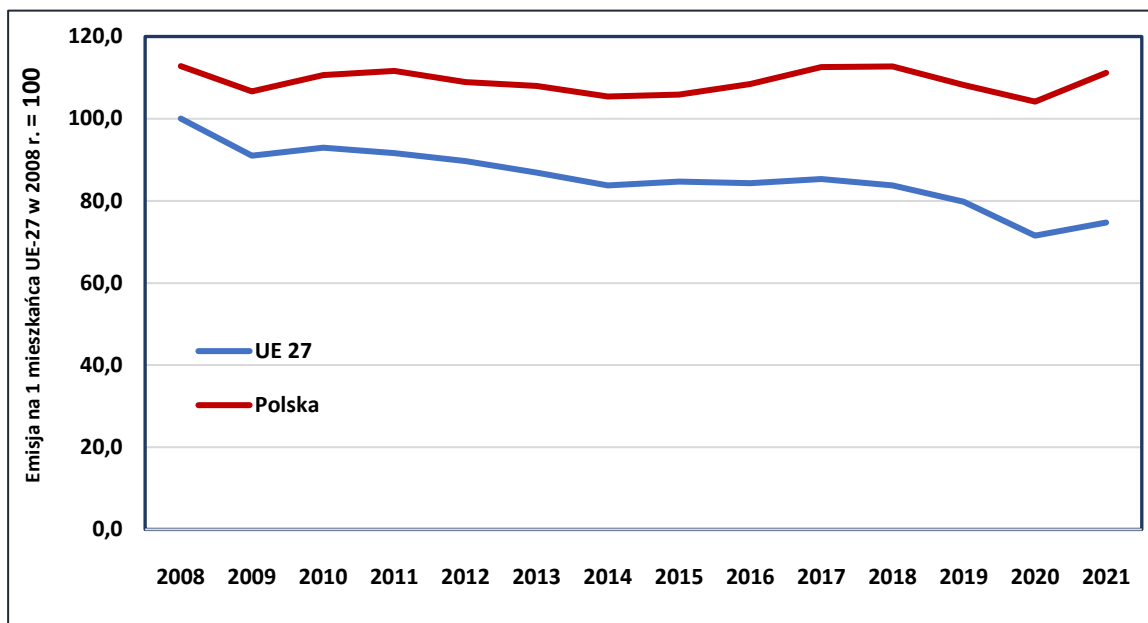
- **Udział pracujących w rolnictwie w liczbie osób pracujących w całej gospodarce narodowej jest kilkakrotnie wyższy od udziału wartości dodanej rolnictwa w produkcie krajowym brutto**
- **Ponad 18% gospodarstw rolnych ma mniej niż 2 ha powierzchni gruntów rolnych, a ponad 52% – nie więcej niż 5 ha. Według różnych szacunków od 30 do 60% gospodarstw rolnych nie wykazuje produkcji towarowej**
- **W gospodarstwach rolnych o powierzchni poniżej 2 ha saldo dopłat i podatków tworzy ok. 54% ich dochodów**
- **Gospodarstwa ekologiczne zajmują mniej niż 3% powierzchni użytków rolnych**
- **Szybko postępuje wyludnianie się obszarów oddalonych od dużych miast**
- **Obszary wiejskie poza otoczeniem dużych miast nadal wykazują poważne braki w infrastrukturze**

Punkt wyjścia – ochrona środowiska

- **Emisja gazów cieplarnianych przypadających na jednego mieszkańca Polski jest o ponad 50% wyższa od średniej światowej i o ok. 48% wyższa od średniej w Unii Europejskiej**
- **Rolnictwo generuje – głównie przez działalność wielkoprzemysłowych ferm hodowlanych, rosnące zużycie nawozów sztucznych, środków ochrony roślin i antybiotyków – istotne zanieczyszczenie środowiska**
- **Wymagania środowiskowe nie są w dostatecznym stopniu uwzględniane przy ustalaniu warunków dostępu do publicznych środków krajowych i pochodzących z budżetu UE**

Emisja gazów cieplarnianych w Polsce i UE w latach 2008-2021

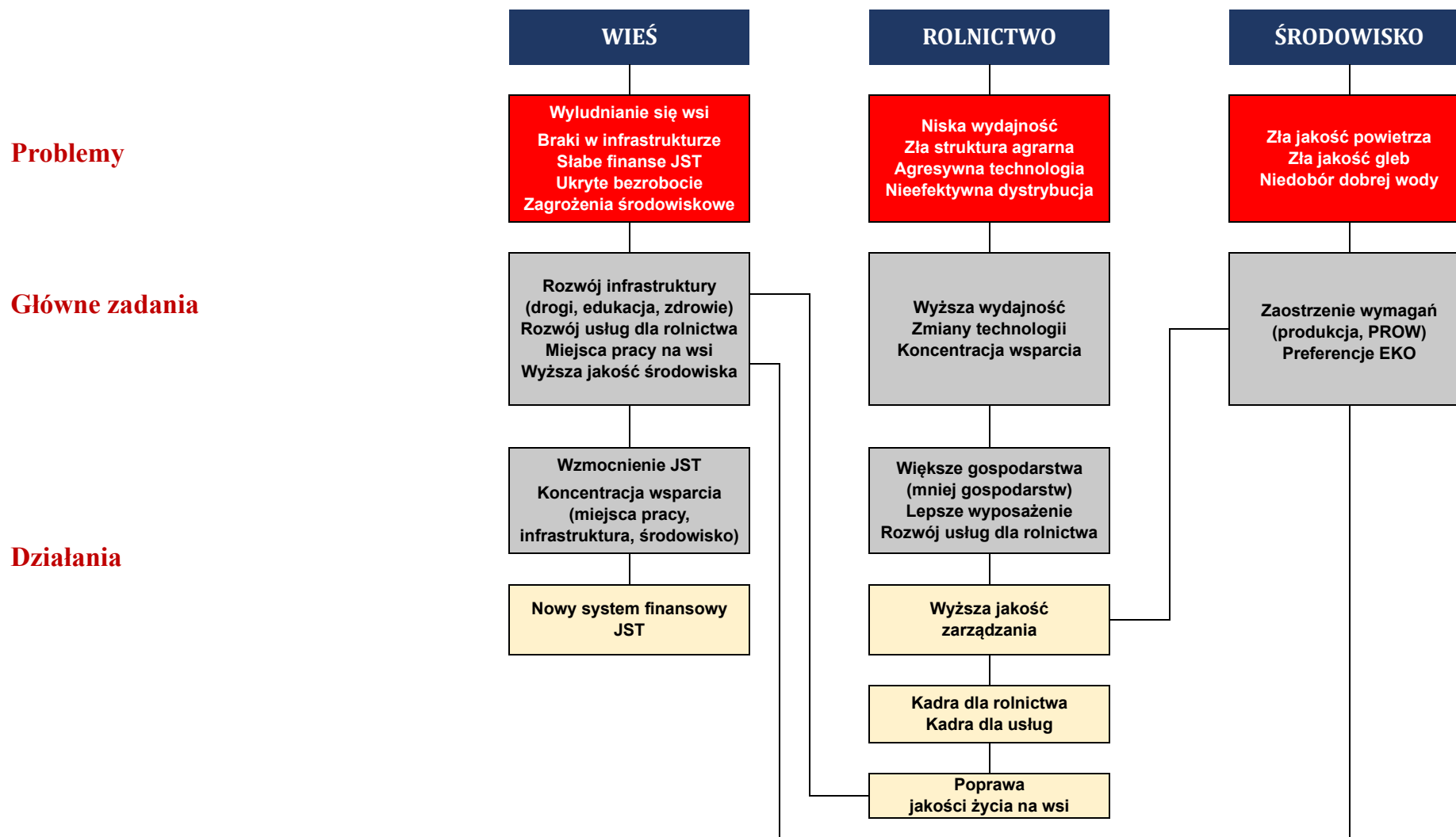
Źródło: obliczenia własne na podstawie danych Eurostatu

Cele zintegrowanego systemu wsparcia

- **Zapewnienie:**
  - **funkcjonowania zróżnicowanego i opartego na współpracy sektora żywnościowego,**
  - **wysokiej jakości żywności,**
  - **konsumentów świadomych korzyści wynikających z dostępu do dobrej żywności, ale również konieczności proekologicznych zachowań,**
  - **efektywnego wykorzystania zasobów i skutecznej ochrony środowiska,**
  - **dobrze funkcjonujących rynków rolnych,**
  - **jednostek samorządu terytorialnego aktywnie i skutecznie działających na rzecz poprawy jakości życia na obszarach wiejskich**

- **Zapewnienie, że instrumenty wsparcia rolnictwa, rozwoju obszarów wiejskich i ochrony środowiska nie będą powodowały negatywnych efektów w innych obszarach**

- **Poprawa efektywności wykorzystania środków publicznych kierowanych na wsparcie rolnictwa, rozwoju obszarów wiejskich i ochrony środowiska**

- **Uproszczenie zarządzania publicznym wsparciem rolnictwa, rozwoju obszarów wiejskich i ochrony środowiska**

Założenia systemu

Kierunki proponowanych zmian – rolnictwo

- **Wykluczenie gospodarstw „nietowarowych” z systemu wsparcia rolnictwa**
- **Koordinacja strategii rozwoju rolnictwa i programu rozwoju obszarów wiejskich**
- **Wprowadzenie obowiązkowej rachunkowości i sprawozdawczości producentów żywności**
- **Przekazanie gminom zadania klasyfikacji gruntów na potrzeby wymiaru podatku rolnego**
- **Wzmocnienie roli spółdzielni rolniczych procesie programowania rozwoju rolnictwa**
- **Wzmocnienie kontroli jakości żywności**
- **Wsparcie „nieprzemysłowej” hodowli i chowu zwierząt**

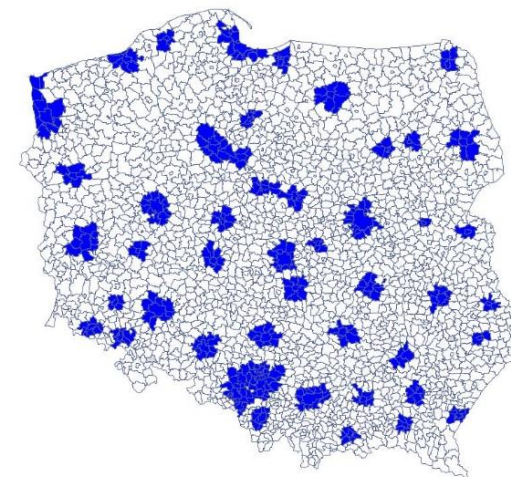

Kierunki proponowanych zmian – obszary wiejskie

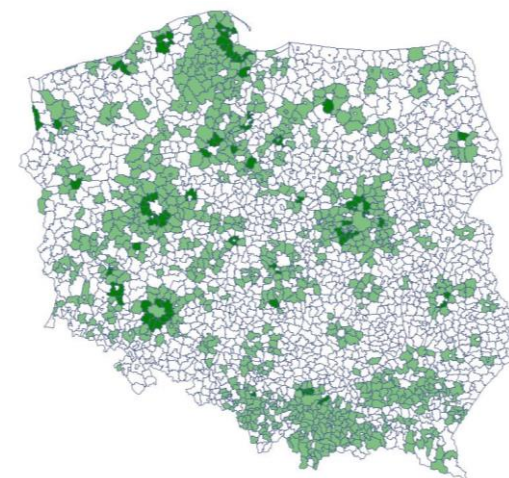

- **Zmiana zakresu terytorialnego obszarów wiejskich:**
    - a) włączenie do obszarów wiejskich małych gmin miejskich i miejsko-wiejskich poza otoczeniem dużych miast
    - b) wyłączenie z obszarów wiejskich gmin nierolniczych w otoczeniu dużych miast
  - **Ograniczenie zakresu zadań inwestycyjnych finansowanych ze środków na rozwój obszarów wiejskich**
  - **Uruchomienie programu szkoleń dla odchodzących z rolnictwa***
  - **Wsparcie rozwoju kompetencji niezbędnych do pracy w rolnictwie**
  - **Poprawa jawności i przejrzystości publicznego wsparcia rolnictwa**
  - **Zwiększenie skuteczności działania Funduszu Rozwoju Przewozów Autobusowych**
- * Zgodnie ze *Strategią Zintegrowanego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa 2030* do roku 2030 przeciętna wielkość gospodarstwa rolnego powinna wzrosnąć do **17 ha** w roku 2030 – oznacza to konieczność likwidacji co najmniej **350-400 tysięcy** gospodarstw

Obszary podmiejskie („aglomeracje”)

Zmiany liczby mieszkańców 2013-2021

Kierunki proponowanych zmian – ochrona środowiska

- **Ograniczenie zużycia nawozów sztucznych i środków ochrony roślin**
- **Wspieranie małych gospodarstw związanych z chowem lub hodowlą zwierząt**
- **Wprowadzenie pojęcia "zielonej infrastruktury"**
- **Inwestycje w rolnictwo precyzyjne i technologie cyfrowe w rolnictwie**
- **Silniejsze uwzględnienie wymagań środowiskowych w kryteriach oceny wniosków o środki z programów finansowanych z udziałem budżetu UE**
- **Promocja rolnictwa jako branży odgrywającej zasadniczą rolę w walce ze zmianami klimatu**

Źródło: Wikimedia Commons, autor: Roman Eisele

Kierunki proponowanych zmian – finanse samorządu terytorialnego

---

- **Zmiana koncepcji mechanizmu wyrównawczego:**
  - a) **zniesienie subwencji oświatowej i rozwojowej**
  - b) **konsolidacja części wyrównawczej, równoważącej i regionalnej**
  - c) **przejsie od wyrównywania dochodów do wyrównywania potencjału wydatkowego**
- **Przekształcenie przeważającej części zadań zleconych w obligatoryjne zadania własne, likwidacja dotacji na zadania zlecone**
- **Przejęcie przez Skarb Państwa finansowania wynagrodzeń nauczycieli**
- **Likwidacja quasi-funduszy celowych**
- **Zróznicowanie udziałów w PIT i rekompensowanie skutków zaniżenia planu dochodów JST z PIT**
- **Ograniczenie rodzajów inwestycji JST wspieranych środkami unijnymi i środkami budżetu państwa**
- **Zmiana zasad rozliczeń z Funduszem Pracy i PFRON**

Co dalej?

O tym – na drugiej sesji